

Tudáskatalógus

TÁRSADALOMTUDOMÁNY

132 tanóra

a kétnyelvű (KNY) középfokú szakképzési programok részére

A Szlovén Köztársaság Szakképzési és Szakmai Szakképzési Tanácsa a 2007. június 12-én tartott 117. ülésén határozta meg.

TARTALOM:

I. A TANTÁRGY SZEREPE ÉS JELENTŐSÉGE.....	2
II. ÓRASZÁM.....	3
III. IRÁNYADÓ CÉLOK.....	3
IV. OPERATÍV CÉLOK.....	4
V. A FELMÉRÉS ÉS AZ ELLENŐRZÉS KÖTELEZŐ FORMÁI.....	10
VI. MÓDSZERTANI ÉS DIDAKTIKAI AJÁNLÁSOK.....	11
VII. A KIVITELEZŐK VÉGZETTSÉGE/ISMERETEI.....	11
VIII. SZAKIRODALOM A TANÁR SZÁMÁRA.....	11

I. A TANTÁRGY SZEREPE ÉS JELENTŐSÉGE

A társadalomtudomány órák megfigyelése 10 iskolában azt mutatta, hogy a meglévő tudáskatalógusok megfelelőek, és mind a tanárok, mind a tanulók szerint gyakorlatias, hasznos és a mindennapi élethez szükséges tartalmat nyújtanak. A meglévő katalógus célkitűzései tehát hasznos kiindulópontot jelentettek. Az aktív állampolgárság célkitűzései szintén beépültek a társadalomtudományokba. Az Európai Oktatási Miniszterek Állandó Konferenciájának 20. ülésén (Krakkó, Lengyelország, 2000. október 15–17.) elfogadott ajánlásokból indultunk ki. A modell kiindulópontja az **állampolgárság kulturális és társadalmi dimenziója** volt, amely az **egyén identitásával kapcsolatos**.

Különösen olyan lehetőségek biztosítása állt szándékunkban, amelyek segítenek a következő kulcskompetenciák vagy készségek elsajátításában:

- erőszakmentes konfliktuskezelés,
- az álláspontok indoklással alátámasztott módon történő megvédése,
- mások érveinek meghallgatása, megértése és értelmezése,
- a különbségek felismerése és elfogadása,
- döntések meghozatala, alternatívák mérlegelése,
- közös felelősségvállalás,
- kritikus álláspont kialakítása az információkkal, gondolkodási mintákkal, társadalmi, politikai és kulturális koncepciókkal szemben, mindeközben elkötelezettnek lenni az Európa Tanács alapvető értékei és elvei iránt, és lehetőséget biztosítani arra, hogy a diákok érdeklődjenek saját szerepük és felelősségük iránt a közvetlen környezetük életének a javításában, esetleg az európai és globális állampolgárság szilárd valóságának közös megteremtésében,
- az aktív állampolgárság célja, hogy a tanulókat arra ösztönözze, hogy képesek legyenek gyakorolni jogait és kötelességeiket hozzájárulva egy kiegyenlítettebb társadalomhoz.

Mindez a tudás és a demokratikus elvekkel és folyamatokkal kapcsolatos információk, értékek és készségek befogadásának és terjesztésének lehetőségére való összpontosítás ötvözését igényli a különféle formális és nemformális tanulási és tanítási környezetben.

A cél egy olyan **demokratikus kultúra terjesztése** és erősítése, amely a közös alapértékek, például az emberi jogok és szabadságjogok ismeretén és az ezek iránti elkötelezettségen alapul.

A javasolt modell különböző lehetőségeket kínál a demokrácia elveinek a mindennapi életben való megvalósítására.

Az alapkompétencia olyan ismereteket, készségeket és kompetenciákat nyújt a diákoknak, amelyek szükségesek ahhoz, hogy megértsék önmagukat kulturális, társadalmi, földrajzi és történelmi kontextusban, megértsék a szlovén és **magyar** hagyományok jelentőségét, a nemzeti identitás megőrzésének fontosságát, valamint Szlovénia és **Magyarország** helyzetét Európában.

A tanulók fejlesztik az időben és térben való tájékozódási képességüket. Megértik a múltbéli életet, munkát és gondolkodásmódot, valamint a kulcsfontosságú események hatását a történelmi fejlődésre és a jelenre. Megértik a mai világ alapvető jellemzőit és kulcskérdéseit: a társadalmakon belüli és a társadalmak közötti növekvő egyenlőtlenségeket, a szegénység, az ökológia, az emberi jogi problémáinak és a jelenkori konfliktusok okait.

A kulcskompetenciák olyan ismeretekkel, készségekkel és jártasságokkal ruházzák fel őket, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy teljes jogú állampolgárokként vegyenek részt a munka világában és a társadalomban, és képesek legyenek felelősségteljesen és kritikusan gyakorolni állampolgári jogait és kötelességeiket.

II. ÓRASZÁM

A program teljes óraszama
132

III. IRÁNYADÓ CÉLOK

A diákok/A szakmunkástanulók:

- megértik az emberek, a természet és a társadalom közötti érzékeny kapcsolatot, a múltban és a jelenben,
- ismerik a környezet veszélyeztetésének formáit, okait és területeit, valamint a környezettel szembeni felelősségteljes magatartás módjait Szlovéniában, **Magyarországon** és a világban,
- megismerik a folyamatokat és jelenségeket, valamint azok összefüggéseit konkrét tájakon, szülőföldjükön, Szlovéniában, **Magyarországon** és a világban ma, a múltban és a jövőben,
- megértik a különböző (földrajzi, történelmi, társadalmi, gazdasági) tényezők jelentőségét egy iparág elterjedésében, különösen a saját iparáguk esetében,
- megértik Szlovénia és **Magyarország** Európában való elhelyezkedésének a földrajzi és történelmi jelentőségét,
- ismerik a szomszédos határ menti régiók alapvető jellemzőit, a szlovén kisebbségek helyzetét a múltban és napjainkban, valamint a **szlovéniai magyar kisebbség** helyzetét,
- megértik és ismerik az emberek és áruk térbeli és időbeli mozgását és ennek okait,
- megértik a modern világ problémáit, elemzik azok okait, és megismerik, hogyan lehet azokat megoldani,
- tájékozódnak és mozognak a tájban,
- fejlesztik a kulcsfontosságú történelmi események és következményeik érzékelésének képességét,
- fejlesztik a különböző médiából származó információk gyűjtésének, elemzésének és értékelésének képességét,
- fejlesztik a szlovén és **magyar** kulturális hagyományok iránti érzékenységet és a nemzeti identitás megőrzését,
- fejlesztik a társadalmi és személyes élet többrétű és összetett természetének, valamint az egyén, a társadalom és a világ összefüggéseinek és ellentmondásainak megértésére való képességet,
- fejlesztik a társadalmi helyzetükre való reflektálás képességét, valamint a társadalmi befogadás, illetve az önmagukkal, másokkal, a természeti és társadalmi környezettel szembeni toleráns és felelős viselkedés alapjául szolgáló magatartás, értékek, meggyőződések és cselekedetek kialakításának a képességét,
- fejlesztik a társadalmi cselekvés kritikus, tudásalapú és autonóm megközelítésének a képességét,
- fejlesztik az önálló és kritikus gondolkodás képességét, valamint a társadalom és az állam alapvető kérdéseivel kapcsolatos döntések meghozatalának képességét,
- fejlesztik a politikai életben, az intézményekben és más társadalmi szervezetekben való részvételhez szükséges készségeket,
- képesek legyenek szoftvereket és számítógépes ábrázolásokat használni a társadalomtudományi célkitűzések bemutatására.

IV. OPERATÍV CÉLOK

Célok	Tudásszint
Hazai és globális tér	
A diák képes:	A diák:
<ul style="list-style-type: none"> • azonosítani a táj elemeit (domborzat, növényzet, vizek, éghajlat, talaj, állatvilág, népesség, települések, mezőgazdaság, ipar, egyéb gazdasági tevékenységek, közlekedés) és ezek kölcsönhatását a hazai tájon, Szlovéniában, Magyarországon és a világ kiválasztott tájain, és összehasonlítani a saját vidékének jellemzőit más kiválasztott tájak jellemzőivel, • térképet használni a tájékozódáshoz és a helymeghatározás bemutatásához, • tájékozódni iránytű, a nap állása és a GPS segítségével, • elmagyarázni és felhasználni a különböző médiában található különböző típusú térképek leolvasásából származó információkat. 	<ul style="list-style-type: none"> • egy fénykép megfigyelésével jellemzi a táj elemeit, • két táj megfigyelésével megállapítja a köztük lévő különbségeket, és elmagyarázza, hogy a tájak hogyan befolyásolják a tevékenységét vagy a szakmáját, amelyet tanul, • felrajzolja az iskolája vagy a műhelye megközelítését egy térképre, • a szélességi és hosszúsági adatok felhasználásával meghatározza egy adott település helyzetét egy atlaszban, • megkeresi és megmutatja egy település elhelyezkedését a térképen, és ismerteti az odavezető utat, helyi lexikon vagy atlasz segítségével, • megfogalmazza a térképmagyarázathól leolvasható információkat.
<ul style="list-style-type: none"> • kiválasztott példákon keresztül bemutatni a szlovén és a magyar tájegységek természet- és társadalomföldrajzi jellemzőinek összefüggéseit, • azonosítani a gazdaságnak a tájra gyakorolt különböző hatásait, és felmérni az egyes gazdasági tevékenységek további fejlődésének lehetőségét*, • meghatározni szakmai tevékenységük helyét a szlovén és a magyar gazdaságban, és felmérni annak további fejlődési lehetőségeit, • elmagyarázni a jelenlegi társadalomföldrajzi folyamatokat Szlovéniában és Magyarországon. 	<ul style="list-style-type: none"> • meg tudja mutatni és nevezni Szlovénia és Magyarország különböző tájegységeit a térképen, • elmagyarázza, hogy a természeti körülmények hogyan befolyásolják azt a tevékenységet, amelyre képzik, • térkép segítségével felsorolja a főbb gazdasági tevékenységeket Szlovéniában és Magyarországon, • tematikus térkép segítségével meghatározza a gazdasági tevékenységük területi eloszlását Szlovéniában és Magyarországon, • ismerteti a gazdasági tevékenységük elhelyezkedését befolyásoló földrajzi tényezőket, • bemutatja a szlovéniai és magyarországi társadalomföldrajzi változásokat grafikonok, táblázatok vagy tematikus térképek segítségével.
<ul style="list-style-type: none"> • értékelni a szlovén és a magyar állam területeinek fontos szerepét Európa gazdasági (különösen közlekedési), politikai és kulturális áramlásában, • megkeresni az európai országok rövid földrajzi ismertetését, • értékelni a szlovén határ menti nemzeti kisebbségek és a szlovéniai magyar kisebbség helyzetét, • értékelni Szlovénia és Magyarország szerepét az egyesült Európában, • meghatározni szakmai tevékenységük helyét az európai gazdaságban, és értékelni annak további fejlődési kilátásait. 	<ul style="list-style-type: none"> • Európa térképén bemutatja és leírja Szlovénia helyzetét, valamint Közép-, Dél- és Délkelet-Európa kereszteződésében elfoglalt helyének következményeit; ismerteti Magyarország elhelyezkedését és helyzetét Európában, • megmutatja és megnevezi az európai országokat a térképen, • a térképen megmutatja a szlovén határ mentén fekvő, nemzetiségileg vegyes területeket és megnevezi azokat; megnevezi a két nemzeti közösséget (magyar és olasz) Szlovéniában, • megmutatja és megnevezi Szlovénia és Magyarország legfontosabb gazdasági, kulturális és politikai partnereit a világtérképen,

	<ul style="list-style-type: none"> • tematikus térkép segítségével azonosítja iparáguk területi eloszlását Európában.
A világ válaszüton	
A diák képes:	A diák:
<ul style="list-style-type: none"> • megérteni a világ gazdagokra és szegényekre való felosztásának kiváltó okait, • elmagyarázni az élelmiszerhiány és -felesleg problémáját, • a népességnövekedés okainak és következményeinek ismertetésére, • a migrációk okait, következményeit és formáit meghatározni különböző források felhasználásával, • értékelni a különböző energiaforrások változó jelentőségét, • megérteni a fő kihívásokat, amelyekkel az emberiség az ezredfordulón szembesül (gazdasági ingadozások, energetikai kihívások, terrorizmus stb.). 	<ul style="list-style-type: none"> • plakátot készít a világ gazdagokra és szegényekre való felosztásának kérdéséről a napilapok anyagaiból, • kiválaszt és online információt keres egy kiválasztott aktuális témáról (terrorizmus, olaj, Irak stb.), • a térképen megmutatja azokat az országokat, ahol átlagon felüli az éhezés szintje, • a térképen megmutatja az átlagon felüli népességnövekedésű területeket, • a térképen megmutatja a migrációk irányait, és leírja azok okait és következményeit, • a térképen megmutatja az energiaforrások területeit, és ismerteti az energiaforrások egyenlőtlen eloszlásának következményeit a világban és a közlekedésben.
A környezethez való viszonyulás és a környezetbe való emberi beavatkozás következményei	
A diák képes:	A diák:
<ul style="list-style-type: none"> • a modern világ főbb ökológiai problémáinak felismerésére, a környezetbe való meggondolatlan emberi beavatkozások negatív következményeinek előrejelzésére, különös tekintettel az egyes emberi tevékenységek következményeire, valamint konkrét példákon keresztül a környezeti veszélyeztetettség formáinak és területeinek azonosítására Szlovéniában, Magyarországon és a világon, • ismertetni tevékenységüknek a vidékre gyakorolt földrajzi hatását, • megérteni a fejlődés fogalmának problematikus jellegét az ember környezetre gyakorolt hatása és az emberi életre gyakorolt következményei szempontjából (a gazdasági fejlődés problémái, az erőforrások kiaknázása, az emberi egészség, a tiszta vízforrásokhoz való egyenlőtlen hozzáférés stb.), valamint megérteni az ökológiai problémák és a természetbe való beavatkozás okait (gazdasági növekedés, fogyasztás, népességnövekedés, kulturális minták), • megérteni a környezethez való különböző hozzáállást a kulturális sokféleség, a történelmi fejlődés, a különböző társadalmi csoportokhoz való tartozás és a különböző érdekek szempontjából, • megérteni annak történelmi jelentőségét, hogy az ember a természet gondviselőjének szerepébe került, 	<ul style="list-style-type: none"> • három tetszőleges példa ismertetésével bemutatja a környezeti veszélyeket: helyi, globális és a saját szakmai tevékenységéhez kapcsolódó példával, • egyszerű tervet dolgoz ki a földrajzi információk megszerzésére, • ismerteti és elmagyarázza a természeti katasztrófák főbb formáit, • megírja a szakmájában bekövetkezett baleset kezelésére vonatkozó utasításokat és a szakma 5 etikai alapelvét, • bemutat egy általa választott globális ökológiai problémát, • történelmi források (pl. képanyag) összehasonlításával azonosítja a környezet időbeli változásait, • csoportosítja az elmúlt két évszázad meghajtási eszközeit, és következtetéseket von le azok ökológiai tisztaságára és megújíthatóságára vonatkozóan (szél, víz, gőz, villamos energia, olaj, atomenergia), • újságcikkek és fényképek segítségével ismerteti, hogy a háborúk ökológiailag miért elfogadhatatlanok (pl. atombombák, olajkutat tüze stb.), • ismerteti, hogy tevékenysége hogyan ágyazódik be a földrajzi térbe, és hogyan befolyásolja a vidék változásait, • elmagyaráz néhány ötletet arra vonatkozóan, hogyan lehetne gazdaságilag fejleszteni azt a

<ul style="list-style-type: none"> • megérteni, hogy a modern ökológiai problémák az iparosodás kezdeteiben gyökereznek*, • megérteni a gazdasági fejlődés előnyeit és hátrányait (globálisan és helyi szinten), • megismerni a felelős környezetgazdálkodási intézkedéseket, a környezetvédelmi kérdésekkel foglalkozó szervezeteket és intézményeket, valamint a fenntartható fejlődésre irányuló erőfeszítéseket, • egyszerű terepmunkamódszerek alkalmazásával földrajzi információkat szerezni; kiválasztott példák segítségével azonosítani a természeti katasztrófáknak a tájra és a lakosságra gyakorolt hatását, • tudatosítani a felelős környezetgazdálkodás fontosságát a mindennapi életben, és felismerni, hogy a szakmai etika magában foglalja a környezetvédelmet is, • tudatosítani a fenntartható fejlődés fontosságát*. 	<p>régiót, ahol él,</p> <ul style="list-style-type: none"> • egy konkrét példán keresztül elemzi és értékeli a gazdasági fejlődés előnyeit és hátrányait, • értékeli a természeti erőforrásokhoz való egyenlő hozzáférés lehetőségeit az egyének és a különböző társadalmi csoportok számára az országban és globálisan is, • egy kiválasztott ökológiai probléma kapcsán elemzi a különböző társadalmi csoportok különböző nézeteit, és értékeli azokat a fenntartható fejlődés szempontjából, • megérti az ökológiai problémák okait, és javaslatokat tesz a környezethez való hozzáállás javítására saját környezetében, valamint értékeli saját és mások szokásainak megváltoztatására vonatkozó lehetőségeit, • megkeresi a szakirodalomban vagy az interneten a környezetvédelmi kérdésekkel foglalkozó szervezeteket és intézményeket, valamint jogszabályokat, és elemzi működésüket és hatékonyságukat, • egy konkrét példán keresztül elmagyarázza a tudományos és technológiai fejlődés etikai problémáit.
<p>Az elmúlt két évszázad dinamikus időszaka</p>	
<p>A diák képes:</p>	<p>A diák:</p>
<ul style="list-style-type: none"> • megismerni annak a szakmának a történelmi és időben való fejlődését, amelyre képzik, • megismerni az elmúlt 200 év legfontosabb tudományos és technikai eredményeit, • felismerni, hogy mely találmányok voltak a legnagyobb hatással a lakóhelye életére, • ismertetni egy őshonos szlovén és magyar kézműves mesterséget vagy tevékenységet, • megérteni, hogy a tudományos és technikai fejlődésnek pozitív és negatív hatásai is voltak a mezőgazdaságra, a kézműves mesterségekre és az iparra, • értékelni és ismertetni a szlovének és magyarok legfontosabb 19. századi kulturális eredményeit és azok alkotóit, • felismerni a szlovének évszázados törekvését a nagyobb nemzeti függetlenségre, <ul style="list-style-type: none"> - megismerni a magyarok és a Habsburgok közötti viszonyt, • megérteni, hogy a 19. század második felében miért vándorolt ki olyan sok szlovén a szülőföldjéről, • meghatározni az első világháború kitörésének legfontosabb okait, • ismertetni az első világháború hadviselése céljait és lefolyását 	<ul style="list-style-type: none"> • ismerteti a szakmája fejlődésének három legfontosabb mérföldkövét, • kiválaszt három fontos tudományos vagy műszaki eredményt, és ismerteti azokat, • egy kiválasztott példán keresztül bemutatja egy adott találmány pozitív és negatív következményeit az emberekre nézve, • ismerteti az általa választott legfontosabb helyi kézműves mesterséget vagy tevékenységet, • egy kiválasztott példán keresztül ismerteti a tudományos és technikai fejlődés egy pozitív és egy negatív következményét, • megnevezi a 19. század legjelentősebb szlovén és magyar alkotóit és műveiket, • ismerteti, hogy mit akartak elérni a szlovének 1848-ban az Egyesült Szlovénia programmal, <ul style="list-style-type: none"> - ismerteti a magyarok törekvéseit az 1848/49-es forradalomban és a dualista államban való helyzetüket, • felsorolja azokat az okokat, amelyek miatt az emberek elhagyják hazájukat és máshová költöznek, • ismerteti, hogy miért tört ki az első világháború, • ismertetni tudja, hogyan zajlottak a harcok a fronton az első világháborúban, • térkép segítségével ismerteti, hogyan változott

<ul style="list-style-type: none"> • megérteni az első világháború következményeit, • meghatározni, hogy mi vezetett a totalitárius rendszerek kialakulásához a két háború között, • megérteni a második világháború lefolyását és kiterjedését, • megérteni, hogyan változtatja meg a háború az emberek életét, • azonosítani a hadviselés és a technikai eszközök használata közötti különbségeket az első és a második világháború között, • megérteni a második világháború következményeit, • elmagyarázni a szlovének 1918-as döntését, hogy új államban akarnak élni (SzHSz), • megérteni a külföldön élő szlovének problémáit a második világháború előtt és után, <ul style="list-style-type: none"> - felismerni a trianoni békeszerződés következményeit a magyarságra és Magyarországra nézve, • megismerni a szlovének és a magyarok legfontosabb kulturális eredményeit a két háború között, • megérteni a második világháború lefolyását és kiterjedését Szlovéniában és Magyarországon, • megérteni, hogy a háború miért okozhat végzetes változást az emberek életében és kapcsolataiban, • megérteni a szlovének helyzetének alapvető változásait a második világháború után, • megismerni a szlovének és magyarok életmódját a második világháború után, <ul style="list-style-type: none"> - megérteni a magyarok 1956-os törekvéseit, • azonosítani a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság felbomlásának okait és Szlovénia függetlenségi törekvéseit, • megérteni Szlovénia és Magyarország törekvéseit az euroatlanti szövetségekhez való csatlakozásra. 	<p>Európa az első világháború óta, és megnevez három újonnan létrejött országot,</p> <ul style="list-style-type: none"> • ismerteti a totalitárius rendszerek egyikét (fasizmus, náciizmus, sztálinizmus) az egyén szabadsághoz való jogával összefüggésben, • felsorolja a második világháború néhány kulcsfontosságú fordulópontját, • ismerteti, mit jelentett a II. világháború a férfiak, nők és gyermekek számára, • összehasonlítja az első és a második háború menetét megváltoztató új fegyvereket és azok következményeit az emberekre nézve, <ul style="list-style-type: none"> - ismerteti Magyarország Trianon utáni helyzetét és a szülőföldjükön kívül maradt magyarok helyzetét, • ismerteti a háború utáni életet a megosztott Európában, • megnevezi azokat a nemzeteket, amelyek 1918-tól együtt éltek az SzHSz Királyságban a szlovénokkal, • felsorolja a legfontosabb jogokat, amelyekért a határon túli szlovének kiállnak, • legyen képes ismertetni a szlovének és a magyarok néhány fontos kulturális teljesítményét (a saját környezetükben is), • ismerteti, hogy milyen tervei voltak a megszállóknak a szlovénekkel, ki kezdte az ellenállást és mi volt a kollaboráció, • ismerteti, hogy a háború miért osztotta meg a szlovénokat, • legyen képes elmagyarázni az újonnan létrehozott határokat és azt a társadalmi helyzetet, amelyben a szlovének találták magukat, • ismerteti, hogy milyen volt az élet, a munka és a szórakozás a szlovéniai és a magyarországi fiatalok számára a háború utáni különböző időszakokban, <ul style="list-style-type: none"> - elmagyarázza az 1956-os magyarországi forradalom okait és következményeit, • felsorolja a fő okokat, amelyek miatt a szlovének úgy döntöttek, hogy független országgá válnak, • felsorolja Szlovénia és Magyarország EU-hoz és a NATO-hoz való csatlakozásának fő okait.
<p>Élet a közösségben</p>	
<p>A diák képes:</p>	<p>A diák:</p>
<ul style="list-style-type: none"> • megérteni a szocializáció folyamatát és a szocializációs tényezők (család, kortárs csoportok, oktatási és egyéb szervezetek, vallási közösségek és a média) működését, • megérteni, hogy a tényezők egymásnak ellentmondó és eltérő módon is befolyásolhatják a személyiséget, az álláspontokat és az értékeket, • megérteni a szocializációs folyamatok szabadságának és meghatározottságának 	<ul style="list-style-type: none"> • saját szavaival kifejti az egyén kialakulását a szocializáció folyamatában, • saját szavaikkal kifejti, hogy a kortárs közösségek, a család, az oktatási intézmények, a vallási szervezetek és a média milyen módon befolyásolják az egyén formálódását, • elemzi, hogy az egyes szocializációs tényezők milyen értékeket és viselkedési formákat követelnek meg, és felismeri a hasonlóságokat és

<p>problémáját, a konformitás és nonkonformitás problémáját,</p> <ul style="list-style-type: none"> • megismerni a gyermekek jogait, és megérteni azok történelmi, társadalmi és kulturális összefüggéseit. 	<p>különbségeket,</p> <ul style="list-style-type: none"> • egy példán keresztül elmagyarázza, hogy az egyének milyen mértékben kell (tud) elfogadnia a szocializációs tényezők által támasztott követelményeket, és milyen mértékben nem, • felméri, hogy milyen mértékben valósulnak meg a gyermekek jogai hazánkban, mely jogsértések a leggyakoribbak, mi a felelősség, és elmagyarázza, hogy mely jogaink közül kell figyelembe vennünk mások jogait is, • az interneten keres a gyermekjogokkal foglalkozó szervezeteket, és megtudhatja, hogy melyik szervezethez fordulhat, ha úgy érzi, hogy sérelem éri, • összehasonlítja a saját jogait a múltban és más kultúrákban élő gyermekek jogjaival.
<ul style="list-style-type: none"> • megérteni a kulturális elemek hatását a szabályok, viselkedési stílusok, életstílusok kialakításában, • megérteni azokat a folyamatokat, amelyek révén a társadalmi előírások és tilalmak kialakulnak, és azokat a módszereket, amelyekkel igazolni lehet őket, • megérteni, hogyan működnek a társadalmi ellenőrzés formális és nem formális módszerei és a szankciók különböző típusai, • megérteni a deviancia meghatározását, a deviancia okainak és funkcióinak különböző magyarázatait, • megérteni a modern társadalmak kulturális pluralizmusát (különösen az ifjúsági szubkultúrákat és ellenkultúrákat) és a kultúrák közötti kapcsolatokat, • megérteni a nemzet és a nemzetek kialakulásának és változásának folyamatait, valamint a népek közötti kapcsolatok problémáit (előítélet, idegengyűlölet, népirtás, együttélés stb.), • megismerni a vallás társadalmi és kulturális funkcióit, a vallási változások folyamatait, valamint a vallási pluralizmus és (in)tolerancia társadalmi feltételeit. 	<ul style="list-style-type: none"> • összehasonlítja a különböző kultúrákat, és felismeri a szimbólumok, értékek, normák és az anyagi kultúra különbségeit és hasonlóságait, valamint ezek életmódra gyakorolt hatását, • példákon keresztül elmagyarázza, hogy az értékek és normák hogyan kapcsolódnak a szankciók típusaihoz és formáihoz, valamint a társadalmi ellenőrzés különböző formáihoz, • saját szavaival elmagyarázza a deviáns viselkedés meghatározásának és a deviancia magyarázatának problémáját, és ezt egy példával illusztrálja, • összehasonlítja a különböző szubkultúrákat a modern társadalmakban, megvizsgálja, hogy milyen szubkultúrák jelennek meg a fiatalok körében a környezetükben, és milyen a viszonyuk a domináns kultúrához és egymáshoz, • példával elmagyarázza a kulturális tolerancia és intolerancia formáit, • elmagyarázza a nemzet és a nép kialakulását befolyásoló folyamatokat; példákon keresztül értékeli a népek közötti kapcsolatokat, az előítéletek és az idegengyűlölet okait, valamint az együttélés lehetőségeit, • összehasonlítja a világ vallásainak alapvető jellemzőit, • megérti a vallási pluralizmus és a vallási (in)tolerancia jelenségét.
<ul style="list-style-type: none"> • megismerni a társadalmi rétegződés fő meghatározó tényezőit, a társadalmi rétegződés (és a szegénység) formáit hazánkban és a világban, valamint a globalizáció hatását, • összehasonlítani a rétegződés és a szegénység okainak és következményeinek legfontosabb magyarázatait, • megismerni a társadalmi mobilitás formáit és elemezni annak társadalmi jelentőségét. 	<ul style="list-style-type: none"> • megérti a társadalmi rétegződés kulcsfontosságú meghatározó tényezőit, amelyek befolyásolják az egyének és a társadalmi csoportok helyzetét a mai társadalomban, • egy konkrét példán keresztül elmagyarázza, hogy a globalizáció hogyan csökkenti vagy növeli az egyenlőtlenségeket a világban, • megérti, hogy a különböző magyarázatok milyen módon indokolják a rétegződés és a szegénység

	<p>kialakulását, és ezeket felhasználja az országban és a világban tapasztalható szegénység példáinak magyarázatára,</p> <ul style="list-style-type: none"> • megérti, hogy mely tényezők befolyásolják a társadalmi mobilitást.
Kommunikáció és döntéshozatal a közösségben	
A diák képes:	A diák:
<ul style="list-style-type: none"> • megérteni a modern állam jellemzőit és jelentőségét az emberi jogok szempontjából, • megérteni a parlamentáris demokrácia alapvető elemeit és működését, • megérteni, hogy miért fontos a hatalmi ágak szétválasztása, • megérteni a politikai pártok, politikai szervezetek és érdekcsoportok szerepét és működési módját, • megérteni a választások fontosságát a parlamentáris demokráciában, • megismerni és megérteni a Szlovén Köztársaság és Magyarország államrendszerét, • megismerni és megérteni az emberi jogok és alapvető szabadságjogok fogalmát a Szlovén Köztársaságban és Magyarországon, • megismerni és megérteni a gazdasági és társadalmi viszonyok meghatározását a Szlovén Köztársaságban és Magyarországon, • megismerni és megérteni a jogok típusait és a jogok védelmének módjait, • megérteni a jogokat a kötelezettségekhez viszonyítva, • elsajátítani a társadalomban és annak intézményeiben való működéshez szükséges ismereteket és készségeket, • megérteni az egyén szerepét a döntéshozatali folyamatban, • aktívan részt venni a döntéshozatalban egyénként és társadalmi csoportokban, • információk begyűjtésére és osztályozására a döntéshozatalhoz, valamint az információk értékelésére a döntéshozatalhoz. 	<ul style="list-style-type: none"> • elmagyarázza a modern demokratikus államok alapelveit, az emberi jogok jelentését és a parlamentáris demokrácia működését, • elmagyarázza, miért fontos a hatalmi ágak szétválasztása, • elmagyarázza a politikai pártok, politikai szervezetek és érdekcsoportok működését, • elmagyarázza a választások jelentőségét a parlamentáris demokráciában, • megérti a Szlovén Köztársaság és Magyarország alkotmányának alapvető rendelkezéseit, • megérti a gazdasági és társadalmi kapcsolatokat a Szlovén Köztársaság Alkotmányában / Magyarország Alaptörvényében szereplő meghatározását, és képes azokat konkrét példákon keresztül elmagyarázni, • megérti az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok fogalmát, és el tudja magyarázni, hogy mit jelentenek az egyén számára; konkrét példákon keresztül tárgyalja a jogok és a kötelezettségek közötti kapcsolatot vagy ellentmondást; konkrét példákon keresztül el tudja magyarázni mások jogainak tiszteletben tartásának a fontosságát, • megérti a hatóságok működését és hatáskörét, • konkrét példán keresztül elmagyarázza a döntéshozatali folyamatot és az egyén szerepét ebben, • ismerteti a hivatalos információk, dokumentumok, engedélyek vagy dokumentumok visszavonásának megszerzésére vonatkozó eljárást, • online rákeres a jogokat és szabadságokat védő intézményekre, valamint az alkotmányra, a törvényekre és a rendeletekre.
<ul style="list-style-type: none"> • megérteni, hogyan működik a piacgazdaság, • megérteni a vállalkozás és a vállalat fogalmát, valamint a különböző vállalkozástípusokat, • megérteni a foglalkozási szerkezet változásainak okait, • megérteni a munkanélküliség befolyásoló tényezőit, • megérteni a szabadidő fogalmát, kritikusan értékelni a szabadidőt és annak a munkafolyamathoz való viszonyát, • megismerni és megérteni a munkaszervezés 	<ul style="list-style-type: none"> • elmagyarázza a piac működését, • javaslatot készít arra vonatkozóan, hogy hogyan hozza létre vállalkozását és hogyan mutassa be azt, • elmagyarázza a tudás és az élethosszig tartó tanulás fontosságát, • megérti a munkanélküliek jogait, és azt, hogy hogyan gyakorolhatják ezeket a jogokat, • megérti a munkanélküliséget befolyásoló tényezőket, • elmagyarázza a munkából eredő anyagi és szociális

<p>különböző formáit,</p> <ul style="list-style-type: none"> • megismerni és megérteni a munkavállalói jogokat, • megismerni, hogyan gyakorolhatja jogait, • megismerni és megérteni a szociális jogokat, valamint azok gyakorlását és védelmét. 	<p>jogokat és azok gyakorlásának módját,</p> <ul style="list-style-type: none"> • elmagyarázza az aktív és passzív szabadidő közötti különbséget, • elmagyarázza a szakszervezet fontosságát a munkavállalók számára.
<ul style="list-style-type: none"> • az emberekkel való együttműködésre (a közösségben való munkavégzés képességének a fejlesztése), • hatékonyan bemutatni elképzeléseit másoknak, és elérni céljait, • kialakítani a csoporthoz tartozás érzését és a célok eléréseért való közös felelősséget, • kialakítani és fenntartani a mások iránti felelősséget, érzékenységet tanúsítani mások szükségletei iránt, és aktívan segíteni másokon és mások szükségletein, • tiszteletben tartani az emberek közötti egyenlőséget, függetlenül azok különbözőségeitől, 	<ul style="list-style-type: none"> • közreműködik más emberek segítségével, • a tevékenységeknél bizonyítja, hogy képes emberekkel együttműködni, • egy példa segítségével elemzi és értékeli egy ötlet megvalósításának a folyamatát, • részt vesz a csoportban való döntéshozatalban, amelyben dolgozik, és érvényesíti az egyenlőség, a méltányosság, a felelősség, a szolidaritás és az érzékenység elvét.
<ul style="list-style-type: none"> • kifejleszteni a saját nézeteire való reflektálás és mások nézeteinek megértésének a képességét, • szakmai érveket találni, és azokat világosan és következetesen előadni másoknak, • elsajátítani az információkhoz való hozzáféréshez és azok kritikus értékeléséhez szükséges készségeket, • a modern kommunikációs eszközök használatára és azok előnyeinek és hátrányainak megismerésére, • legyen a kijelölt információk kiválasztására. 	<ul style="list-style-type: none"> • képes azonosítani és bemutatni a különböző nézőpontok előnyeit és hátrányait egy aktuális kérdéssel kapcsolatban, • fontos társadalmi kérdésekkel kapcsolatos információkat talál az interneten és értékeli azokat, • szakértői indoklást talál az aktuális problémák megoldására.

V. A TUDÁS FELMÉRÉSÉNEK ÉS ELLENŐRZÉSÉNEK KÖTELEZŐ FORMÁI

Nincs kötelező ellenőrzési forma.

Minden felmérés előtt kötelező a tudás ellenőrzése.

A tanár használjon különböző felmérési formákat; a formákat a tanulók céljaihoz, tartalmához és érdeklődési köréhez igazítsa. A tanár értékelje a tanulók fejlődését is. Értékelje továbbá a termékeit, terveit és ötleteit; különösen azokat a termékeket és tevékenységeket kell megpróbálnia értékelni, amelyek szorosan kapcsolódnak a tanuló szakmai pályájához. A pedagógiai tudományág és a tantárgydidaktika fejlődésével összhangban különböző típusú értékeléseket kell alkalmaznia.

VI. MÓDSZERTANI ÉS DIDAKTIKAI AJÁNLÁSOK

- **didaktikai ajánlások**

A tanítási formáknak és módszereknek a lehető legváltozatosabbnak kell lenniük. A tanároknak ösztönözniük kell a tanulókat az önálló munkára és problémamegoldásra.

- **kivitelezési ajánlások**

A tanárnak figyelembe kell vennie a tanulók előzetes tudását és érdeklődését. A tantárgyi irányok célkitűzései minőségileg is megvalósíthatók legyenek a tartalmak összekapcsolásával, az aktuális kérdések figyelembevételével, interdiszciplináris kirándulások, projektnapok, terepmunkák stb. szervezésével stb.

A célok egy része az középfokú szakmai képzési programok szakmai moduljaiban is megvalósítható, egy társadalomtudomány-tanár segítségével. Javasoljuk a tandem megközelítést, amelyben mindkét tanár egyformán részt vesz, és a témákat különböző nézőpontokból emeli ki.

A „környezethez való viszonyulás és az emberi beavatkozás következményei” tartalom célkitűzései a projektmunka keretében, tantárgyközi jelleggel is megvalósíthatók; ily módon a természettudományos célok összekapcsolhatók a társadalmi-kulturális és technológiai dimenziókkal. A természettudományok, a társadalomismeret és a technológia tanárait egyaránt szükséges bevonni a projektmunkába.

VII. A KIVITELEZŐK VÉGZETTSÉGE

A társadalomtudomány tantárgyat a földrajz-, a szociológia- vagy a történelemtanár oktathatja. Társadalomtudományokat taníthat földrajz, szociológia vagy történelem szakos egyetemi végzettségű, középiskolai tanári képzéssel rendelkező személy is.

VIII. SZAKIRODALOM A TANÁR SZÁMÁRA

- Kladnik, Drago, Geografija, Učila International, Križe, 2001
- Cunder, Karmen, Družboslovje, geografija, MK, Ljubljana, 2001
- Cunder, Karmen, Družboslovje, geografija – priročnik za učitelje družboslovja, MK, Ljubljana, 2001
- Bezenšek, Jana, Državljanska kultura, DZS, Ljubljana, 1998
- Počkar, Mirjam, Družboslovje - Državljanska kultura, MK, Ljubljana, 1999
- Počkar, Mirjam, Družboslovje - Državljanska kultura – priročnik za učitelje, MK, Ljubljana, 1999
- Otič, Marta, Družboslovje, zgodovina, MK, Ljubljana, 1999
- Otič, Marta, Priročnik za učitelje družboslovja, MK, Ljubljana, 2000
- Kunaver, Jurij, Družboslovje – geografija, priročnik za učitelje, DZS, Ljubljana, 2001
- Kunaver, Jurij, Družboslovje – geografija, DZS, Ljubljana, 2001
- Novak, Franci, Družboslovje – zgodovina, DZS, Ljubljana, 1999
- Avsenak, Podjed, Vidmar, Kranjc: Podjetno v svet geografije, ZRSŠ, Ljubljana, 1998
- Meznarič, Rudolf, Kranjc: Podjetno v svet zgodovine, ZRSŠ, Ljubljana, 1998
- Kondicsné dr. Kovács, Éva in Stipkovits, Ferenc, Fejezetek a magyar történelemből, ZRSŠ, Ljubljana, 1997
- Slovenska novejša zgodovina 1848 – 1992, INZ in MK, Ljubljana 2005